

การเสริมสร้างเศรษฐกิจชนบท

โดย นายธีรพงษ์ ตั้งธีระสุนันท์ *

ประเทศไทยมีประชากรทั้งหมด 62 ล้านคน ประชากร 27.5 ล้านคนอยู่ในภาคชนบท และเศรษฐกิจชนบทคิดเป็นร้อยละ 56 ของเศรษฐกิจของประเทศ ธ.ก.ส. ซึ่งมีภารกิจในการเป็นธนาคารพัฒนาชนบทมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างเศรษฐกิจชนบท ธ.ก.ส. มีวิสัยทัศน์ในการเป็น “ธนาคารพัฒนาชนบทที่มั่นคง มีการจัดการที่ทันสมัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรรายย่อย” แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน โดย ธ.ก.ส. ได้ดำเนินการ และจัดสรรทรัพยากรเพื่อมุ่งไปสู่วิสัยทัศน์ที่กล่าว เนื่องจาก การให้เงินอย่างเดียวยังไม่สามารถทำให้คนพ้นจากความยากจนได้ จึงต้องมีการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้นไปพร้อม ๆ กัน

ธนาคารของเรามีระบบที่ไม่ซับซ้อน กระบวนการในการพัฒนาของ ธ.ก.ส. อยู่บนพื้นฐานของการขยายการเข้าถึงให้มากที่สุด การให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อแก้ไขปัญหาการเงินนอกระบบ โดยลดบทบาทของนายทุนเงินกู้นอกระบบ และการสร้างความปลอดภัยทางการเงิน

การดำเนินงานของ ธ.ก.ส. เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2509 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน สามารถแบ่งได้เป็น 4 ทศวรรษ ดังนี้

ทศวรรษแรก การก่อตั้ง (ปี พ.ศ.2509 – 2517) เป็นการก่อตั้งเพื่อทำหน้าที่แทนธนาคารเพื่อการสหกรณ์ และเป็นแหล่งเงินทุนให้กู้แก่เกษตรกร ในระยะแรกธนาคารให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่ชาวไร่ชาวนาเพื่อแทนที่เงินกู้ดอกเบี้ยสูง ซึ่งระยะแรกธนาคารมีการให้เงินกู้มากขึ้นไปเมื่อเทียบกับทรัพยากรที่มีอยู่ ทำให้รัฐบาลต้องเข้ามาสนับสนุน เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพการผลิตของเกษตรกรให้ดีขึ้นซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในขณะนั้น

ทศวรรษที่สอง การสร้างความเข้มแข็งของการดำเนินงานด้านเงินกู้ (ปี พ.ศ.2518 – 2530) เงินฝากจากธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งเงินทุนหลักของการให้สินเชื่อของธนาคาร โดยคิดเป็นร้อยละ 40 ของเงินทุนทั้งหมด ตามมาด้วยสถาบันการเงินต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 30 ของเงินทุน และการปรับเปลี่ยนจากการให้สินเชื่อแบบขายส่ง เป็นการให้สินเชื่อแบบขายปลีก ทำให้ต้องมีการดำเนินงานและการเพิ่มผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ในระยะนี้ธนาคารมีการเติบโต ขยายกิจการ และขยายธุรกิจออกไป ทศวรรษนี้ การระดมเงินฝากจากประชาชนเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญ

ทศวรรษที่สาม ปฏิรูปด้านการเงิน (ปี พ.ศ.2531 – 2539) ในระยะนี้การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเป็นไปอย่างเสรีตามภาวะตลาดการเงิน มีการปรับอัตราดอกเบี้ยเพื่อให้สามารถแข่งขันกับสถาบันการเงินอื่น อีกทั้งมีการพัฒนาการบริการให้เข้าถึงเกษตรกร ด้วยการขยายเครือข่ายสาขา และการเพิ่ม

* ผู้จัดการ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และประธาน APRACA

ประสิทธิภาพและความสามารถในการผลิต พร้อมกับสร้างความเข้าใจเรื่องปริมาณและคุณภาพผลผลิตที่ดีแก่เกษตรกร

ทศวรรษที่สี่ ปฏิรูปหลังจากวิกฤติเศรษฐกิจ (ตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 เป็นต้นไป) เนื่องจากประสบภาวะเงินบาทอ่อนค่านำไปสู่ทั้งภัยคุกคามและโอกาส โดยมีการเพิ่มขึ้นของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) และเงินฝาก ธ.ก.ส. ต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบ และการควบคุมดูแลอย่างระมัดระวัง ในระยะนี้ การให้เงินกู้เพื่อกิจกรรมนอกภาคเกษตรเป็นธุรกิจที่แตกแขนงออกไป

ทศวรรษที่ห้า บทเรียนที่ได้รับจาก 4 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้แก่ อำนาจตัดสินใจในการดำเนินงาน โดยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเงินทุนไปสู่ความอยู่รอดและยั่งยืนทางการเงิน โดยมีปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ ความมีประสิทธิภาพและความสามารถในการผลิต การขยายเครือข่ายและการกระจายอำนาจเพื่อการเข้าถึงลูกค้าให้มากที่สุด การให้เทคโนโลยีทางการเงินและกลไกการให้สินเชื่อ เทคโนโลยีด้านสินเชื่อที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ กลุ่มรับรองรับผิดชอบร่วมกัน (Joint Liability Group: JLG) และการปรับเปลี่ยนจากการให้สินเชื่อแบบขายส่งเป็นการให้สินเชื่อแบบขายปลีก นอกจากนี้แล้วใน 4 ทศวรรษที่ผ่านมา ธ.ก.ส. ต้องพึ่งพาการกู้เงินจากรัฐบาล ต่างประเทศ และจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ มากเกินไป จึงเกิดนโยบายการสร้างสมดุลระหว่างเงินกู้และโครงสร้างเงินทุน โดยมุ่งไปสู่การอาศัยเงินฝากเป็นฐานทางการเงินเพื่อให้เกิดการพึ่งตนเอง โดยจัดตั้งโครงการเงินฝากและเงินออมเพื่อรวบรวมเงินทุน ซึ่งก่อให้เกิดอัตราส่วนของเงินกู้และเงินออมที่สมดุลกันในอัตรา 1:1 ทำให้ปรับเปลี่ยนจากการที่พึ่งพาผู้อื่นมาสู่ความยั่งยืนทางการเงินด้วยการพึ่งพาตนเอง การปรับเปลี่ยนจากการให้สินเชื่อการเกษตรเป็นการให้บริการทางการเงินแก่ภาคชนบท

บทบาทในอนาคตของ ธ.ก.ส. ได้แก่ การให้เงินกู้แก่ภาคต่าง ๆ ในรูปของสินเชื่อเพื่อการเกษตร สินเชื่อเพื่อการพัฒนาชนบท ซึ่งเป็นภารกิจใหม่ที่ต้องการองค์ความรู้และทักษะใหม่ขององค์กรและของพนักงาน การให้สินเชื่อรายย่อย ซึ่ง ธ.ก.ส. ให้ความสนใจในการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร รวมถึงผู้ที่ไม่ใช่เกษตรกร นอกจากนี้ยังให้เงินกู้รายใหญ่ด้วย เนื่องจาก ธ.ก.ส. มีภารกิจที่จะให้บริการแก่ลูกค้าที่รักดีต่อ ธ.ก.ส. ตลอดชีวิต

การให้บริการทางการเงินโดยมีพื้นฐานของความรู้ เพราะว่าการให้บริการด้านสินเชื่อให้กับภาคการเกษตรและชนบทเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ยังต้องให้ความรู้ควบคู่กันเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถตอบสนองการให้ความรู้ได้ โดยจะก่อให้เกิดการบริหารจัดการภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

ทั้งนี้ ธ.ก.ส. ได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารความเสี่ยง การใช้หลักธรรมาภิบาล การให้พนักงานมีทัศนคติที่จะอุทิศตนเพื่อลูกค้า นอกจากนี้ ธ.ก.ส. ยังให้การสนับสนุนให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในการพัฒนาชนบท อีกทั้ง ธ.ก.ส. จะดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยจะทำงานหนักด้วยความจริงใจ และให้การปกป้องคุ้มครองเกษตรกรในชนบทต่อไป

ความท้าทายที่รออยู่เบื้องหน้า ได้แก่ การดูแลลูกค้าด้วยการบริหารความเสี่ยงเพื่อปกป้องลูกค้า โดยใช้กลไกต่าง ๆ เช่น การประกันภัยพิชผล โดยใช้ดัชนีภูมิอากาศ และรวบรวมความรู้ในเรื่องครัวเรือนเพื่อให้สามารถบริหารความเสี่ยงได้ การให้บริการประกันชีวิตเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ทำให้บริการเพื่อความมั่นคงของลูกค้า

เรื่องอื่นๆ ได้แก่ การเสริมสร้างความรู้ความสามารถของลูกค้าด้วยการให้บริการกองทุนที่สุข เพื่อให้เกษตรกรลูกค้าออมเงินเพื่ออนาคตหลังจากเลิกประกอบอาชีพการเกษตรแล้ว นอกจากนี้ ธ.ก.ส. ยังให้ความรู้แก่เกษตรกรด้วยการฝึกอบรม และสร้างศูนย์เรียนรู้ในภาคต่างๆ

การดำเนินการในเรื่องการพัฒนาชนบทนี้ จำเป็นที่จะต้องมีความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน และความร่วมมือระหว่างสถาบัน ตลอดจนองค์กรภายในประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อช่วยแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชนบท

เรื่องอื่นๆ ได้แก่ การบริหารหนี้ NPL อันเนื่องมาจากการใช้มาตรฐานทางบัญชี (IAS 39) และมาตรฐานที่เพิ่มความระมัดระวังมากขึ้น ทำให้ ธ.ก.ส. ต้องดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อสามารถพร้อมรับมือกับเรื่องเหล่านี้

ถึงแม้ว่า ธ.ก.ส. จะดำเนินงานครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่แล้วก็ตาม แต่ ธ.ก.ส. ก็ยังคงต้องขยายการเข้าถึงลูกค้าใหม่เพื่อช่วยสนับสนุนพวกเขาด้วย

สรุปประเด็น
International Accounting Standards